

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **M. C.**, zast. Mgr. Dagmar Rezkovou Dřimalovou, advokátkou se sídlem Myslíkova 2020/4, Praha, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2021, č. j. 2 Ad 10/2020-35,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanovené advokátky Mgr. Dagmar Rezkové Dřimalové, **se určuje** částkou 1 573 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení shora označeného rozsudku Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 2. 2020, č. j. MPSV-2020/27835-911; tímto rozhodnutím žalovaný změnil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 21. 10. 2019, č. j. 18113/2019/AAI, tak, že upravil záhlaví prvostupňového rozhodnutí, ve zbytku toto rozhodnutí potvrdil. Prvostupňovým rozhodnutím správní orgán I. stupně odejmul stěžovateli dávku pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí ode dne 1. 8. 2019.

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že v důsledku rozhodnutí správních orgánů byl stěžovateli odejmut příspěvek na živobytí, neboť stěžovatel obdržel v předchozím kalendářním měsíci (červenec 2019) starobní důchod ve výši 5 518 Kč, částku 31 775 Kč z vyúčtování služeb a vratnou kauci za byt ve výši 18 000 Kč. Došlo tedy ke změně skutečností ve smyslu § 44 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění rozhodném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), což odůvodňovalo odejmutí dávky (stěžovatel přestal být osobou v hmotné nouzi). Soukromoprávní závazky stěžovatele správní orgány při posuzování jeho majetkové situace nezohlednily.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podal stěžovatel žalobu, kterou městský soud podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), jako nedůvodnou zamítl. Městský soud sice uvedl, že se zcela neztotožňuje se závěry správních orgánů, že by bylo možné odejmout příspěvek na živobytí výhradně kvůli plnění soukromoprávních závazků (tj. že by tyto závazky neměly být při hodnocení situace žadatele o dávku zohledněny). V případě stěžovatele však správní orgány postupovaly v souladu se zákonem, neboť i přes jeho soukromoprávní závazky měl stěžovatel v měsíci červenci 2019 takový příjem, ze kterého byl schopen uspokojit své základní životní potřeby (stěžovatel obdržel nad rámec starobního důchodu částky 31 775 Kč a 18 000 Kč, přičemž jeho soukromoprávní závazek činil 35 000 Kč). I pokud by tento svůj dluh uhradil, stále by mu zbývala dostatečná částka k uhrazení svých životních potřeb. Druhý z doložených závazků ve výši 25 000 Kč městský soud nevzal v potaz, neboť tento závazek stěžovateli vznikl až dne 21. 8. 2019, tj. po uplynutí rozhodného období.

[4] Stěžovatel napadl rozsudek městského soudu kasační stížností z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Zdůraznil, že bez svého přičinění se během let 2018 a 2019 musel celkem třikrát stěhovat, s čímž mu vznikly náklady na stěhování a uložení osobních věcí a nábytku. Na uhrazení těchto nákladů si vypůjčil finanční prostředky od svých přátel. Tyto své závazky pak hradil z prostředků, které obdržel právě v měsíci červenci 2019. Po uhrazení svých závazků mu však téměř žádné prostředky nezbyly, proto s odejmutím příspěvku na živobytí nesouhlasí. Dále stěžovatel uvedl, že je osobou dlouhodobě závislou na příjmech od státu, přičemž vzhledem ke svému věku (ročník 1947) a zdravotnímu stavu (trpí cukrovkou, vysokým krevním tlakem, má problémy se srdcem, nemocný žlučník, ledviny a křečové žíly) není schopen svůj příjem navýšit jiným způsobem. Proto má za to, že mu příspěvek na živobytí neměl být odejmut.

[5] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznil, že se se závěry městského soudu ztotožňuje. Stěžovatele nebylo v měsíci červenci 2019 možné považovat za osobu v hmotné nouzi, proto došlo k odejmutí příspěvku na živobytí (stěžovatel si mohl hradit své životní potřeby sám). Žalovaný také zdůraznil, že městský soud se otázkou úhrady soukromoprávních závazků zabýval, dospěl však k závěru, že stěžovatel i přes jejich úhradu disponoval takovou částkou, která mu hrazení svých základních životních potřeb umožňovala. Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud podanou kasační stížnost zamítl.

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a stěžovatel je zastoupen ustanovenou advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[7] Vzhledem k tomu, že jde o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle uvedeného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. Podle tohoto usnesení je kasační stížnost přijatelná v následujících typových případech: (1) kasační

pokračování

stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[8] V nyní souzené věci Nejvyšší správní soud neshledal naplnění některého z výše uvedených typových případů a dospěl k závěru, že kasační stížnost není přijatelná.

[9] Podstatou projednávané věci je otázka, zda je možné při posuzování hmotné nouze ve smyslu § 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi přihlížet také k soukromoprávním závazkům žadatele o dávku pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí).

[10] Na příspěvek na živobytí má podle § 21 odst. 1 uvedeného zákona nárok osoba v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob. Osoba se přitom v hmotné nouzi nachází tehdy, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí [§ 2 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi].

[11] Způsob určení výše příspěvku na živobytí pro osoby, které nejsou společně posuzovány s jinými osobami, což je případ stěžovatele, je stanoven v § 23 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, podle kterého výše příspěvku na živobytí činí, není-li dále stanoveno jinak, za kalendářní měsíc rozdíl mezi částkou živobytí osoby (§ 24 odst. 1) a příjmem osoby (§ 9 odst. 2). Správní orgány stanovily u stěžovatele částku živobytí ve výši 4 580 Kč. Jeho příjem vypočetly v souladu s § 9 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi jako částku 49 089 Kč; přiměřené náklady na bydlení činily částku 5 100 Kč. Stěžovatel přitom takto stanovené částky nerozporoval.

[12] V rozsudku ze dne 10. 7. 2014, č. j. 3 Ads 65/2013-14, Nejvyšší správní soud uvedl, že v případě, že u oprávněné osoby dávky příspěvek na živobytí dojde ke změně příjmů, posoudí její situaci orgán pomoci v hmotné nouzi podle § 44 a násl. zákona o pomoci v hmotné nouzi. Tento orgán posoudí, zda se změnily skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výplatu, a pokud ano, dávka se odejme nebo se její výplata zastaví od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém tato změna nastala.

[13] Stěžovatel ostatně ani nerozporoval změnu svých poměrů – sám výslovně uvedl, že obdržel částku 31 775 Kč z vyúčtování služeb a vratnou kauci za byt ve výši 18 000 Kč. Namítal však, že v důsledku hrazení soukromoprávních závazků je i nadále osobou v hmotné nouzi.

[14] Skutečností, zda je možné zohledňovat při posuzování nároku na dávku příspěvek na živobytí také soukromoprávní závazky žadatele, se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 27. 8. 2014, č. j. 6 Ads 97/2013-6. V tomto rozhodnutí Nejvyšší správní soud výslovně uvedl, že je „naprosto neudržitelný závěr, že uspokojení vlastních základních potřeb má přednost před úhradou splatného dluhu“. Také uvedl, že „zdejší soud považuje za nesprávný právní názor zastávaný správními orgány (a aprobovaný krajským soudem), na základě něhož stěžovateli výhradně kvůli řádnému plnění jeho soukromoprávních povinností odňaly příspěvek na živobytí, tj. ústavně zaručenou pomoc pro zajištění jeho základních životních podmínek. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že za shora popsanych okolností nebylo

možné po stěžovateli spravedlivě žádat, aby rezignoval na řádné splnění své soukromoprávní povinnosti a upřednostnil na úkor věřitele úhradu svých vlastních potřeb. Pouhé konstatování, že prioritou osoby v hmotné nouzi je zajištění její základní výživy, nemůže obstát.“

[15] Hmotná nouze je totiž sociální událost, konstruovaná právním řádem České republiky toliko pro určení podmínek pro naplnění čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. S ohledem na čl. 1 Listiny nelze paušálně tvrdit, že by tato sociální událost měla tak zásadní přesah do soukromoprávních práv a povinností osoby, jíž se nedostává materiálního zajištění, že by ji bez dalšího pod hrozbou sankce omezila v plnění jejích dalších právních povinností vůči jiným subjektům práva. Pro zajištění rovnosti občanů v demokratickém právním státě je zajisté nepřipustná situace, kdy k materiálním faktorům, které objektivně ztěžují plnou integraci osob v hmotné nouzi do společnosti, přistoupí ještě signál daný správními orgány, aby ostatní občané zvažovali, a pokud možno se vyhýbali, zakládání ekonomických a jiných vazeb s osobami v hmotné nouzi, neboť tyto osoby pod hrozbou odnětí základních prostředků k obživě v podstatě ani nebudou moci jakékoli své závazky plnit (bod 26 rozsudku č. j. 6 Ads 97/2013-6).

[16] Současně však Nejvyšší správní soud zdůraznil, že koncepce sociálního zabezpečení v České republice vychází z odpovědnosti jednotlivce za svou sociální situaci, k existenci soukromých závazků u osob v hmotné nouzi se tak musí přihlížet pouze v souvislosti s účelem zákona a v kontextu konkrétních skutkových okolností (viz bod 27 téhož rozsudku).

[17] Tento náhled městský soud v napadeném rozsudku zcela respektoval, když uvedl, že není možné odejmout příspěvek na živobytí výhradně kvůli plnění soukromoprávních závazků. Blíže se však povahou závazku stěžovatele nezabýval (tj. nehodnotil, zda jde o takový závazek, ke kterému měly správní orgány přihlížet), neboť i přes zohlednění tohoto závazku ve výši 35 000 Kč dosahují jeho příjmy takové výše, že je schopen své základní životní potřeby hradit sám, tj. nesplňuje podmínky uvedené v § 21 zákona o pomoci v hmotné nouzi (po odečtení nákladů na bydlení i soukromoprávního závazku je jeho příjem vyšší, než je částka živobytí).

[18] Toto posouzení městského soudu stěžovatel v kasační stížnosti pomíjí a na jeho závěry vůbec nereaguje. Nejvyšší správní soud proto ve shodě s městským soudem uzavírá, že žalovaný objektivně hodnotil stěžovatelovu osobní situaci a dospěl ke správnému závěru, že stěžovatele s ohledem na jeho příjmy v měsíci červenci 2019 nebylo možné považovat za osobu v hmotné nouzi.

[19] Z těchto důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele – nejedná se o otázku, která dosud nebyla řešena judikaturou, byla řešena rozdílně, případně vyžadovala učinit judikaturní odklon, a nejde ani o případ zásadního pochybení městského soudu, které by mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení. Nejvyšší správní soud proto podanou kasační stížnost v souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[20] Výrok o náhradě nákladů řízení se s ohledem na skutečnost, že odmítnutí pro nepřijatelnost představuje zjednodušený meritorní přezkum (shodně srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS), opírá o § 60 odst. 1 a 2 (nikoli však odst. 3) ve spojení s § 120

pokračování

s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, nicméně právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti vůči neúspěšnému stěžovateli mu podle § 60 odst. 2 s. ř. s. nenáleží.

[21] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Zástupkyně stěžovatele, advokátka Mgr. Dagmar Rezková Dřimalová, byla stěžovateli ustanovena usnesením městského soudu ze dne 28. 4. 2020, č. j. 2 Ad 10/2020-13; v řízení o kasační stížnosti učinila jeden úkon právní služby, kterým je písemné podání soudu ve věci samé – sepsání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů]. Ustanovené zástupkyni tak náleží odměna ve výši 1000 Kč (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3 advokátního tarifu), dále 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), tj. částka 1300 Kč, která se zvyšuje o DPH na částku 1573 Kč; tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto usnesení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 15. prosince 2022

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu